

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่รัฐบาลไทย ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการใน พุทธศักราช 2534 เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2534) และหลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1993 ที่มีการประกาศ กฎมาตรฐานของการสร้างความเท่าเทียมกันในโอกาสของบุคคลแห่งสหประชาชาติ (The 1993 United Nations Standard Rules of the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities) ประกาศนี้เรียกร้องให้รัฐต่าง ๆ ต้องประกันว่าการศึกษสำหรับเด็กหรือคนพิการ ต้องเป็นส่วนที่ บูรณาการของระบบการศึกษา ซึ่งข้อเรียกร้องดังกล่าวของสหประชาชาติ มีผลให้ประเทศต่างๆ ทั้ง ที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาต้องมีนโยบายเร่งรัด ในการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ (สำนักพัฒนานโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา, 2541) รวมถึงการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่รัฐต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ คำขวัญประจำปี 2542 ว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” ทำให้คนพิการได้เข้ารับ การศึกษามากขึ้น ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการประเภทต่าง ๆ นี้ เรียกว่าเป็นการศึกษาพิเศษซึ่งแตกต่าง ไปจากการศึกษาปกติทั่วไป เนื่องจากผู้เรียนมีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน และไม่สามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้คนปกติ การศึกษาพิเศษนี้มีหลายรูปแบบ คืออาจจัดในสถานศึกษาเฉพาะทาง หรือจัดในสถานศึกษาปกติทั่วไปก็ได้ (ศรียา นิยมธรรมและ คณะ, 2546) แต่ปัจจุบันทั่วโลกต่างมีความเห็นตรงกันว่า แนวโน้มการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ควรจัดแบบเรียนรวม (ผดุง อารยะวิญญู, 2541) คือการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนที่พิการเข้าเรียนร่วม ห้องเรียน ร่วมสถาบันกับผู้เรียนที่ไม่พิการ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า สังคมไม่ควรแยกคนพิการกับ คนปกติออกจากกัน จึงควรเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคคลที่ เกี่ยวข้อง ปรับหลักสูตร กระบวนการสอน เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น รวมถึงการจัด

สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการจำเป็นของผู้พิการ (ศรียา นิยมธรรม, 2539) เพื่อพัฒนาผู้พิการได้อย่างสูงสุด เต็มตามศักยภาพ

ในระดับอุดมศึกษานั้น จำนวนนักศึกษาพิการที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงแผน 7 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) และนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีนักเรียนพิการที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวนมากขึ้นกว่าเดิมหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จากผลการสำรวจข้อมูลเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการให้แก่บัณฑิตนักศึกษาศึกษาพิการระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2546) พบว่า ในปีการศึกษา 2546 มีนักศึกษาพิการที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งสิ้น 1,044 คน ใน 50 สถาบัน นอกจากนี้ยังอาจมีนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ นอกเหนือจากที่ให้ข้อมูลดังกล่าว โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งของนักศึกษาพิการทั้งหมดเป็นนักศึกษาประเภทที่มีความพิการทางการได้ยิน รองลงมาคือพิการทางร่างกาย พิการทางการเห็น ที่เหลือนอกจากนั้นไม่ถึงร้อยละ 1 เป็นนักศึกษาพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ และพิการซ้อน สถาบันอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานจัดการศึกษาระดับหนึ่ง ควรตระหนักและเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการเพื่อจัดการศึกษาแก่นักศึกษาพิการ

สภาพปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดบริการเพื่อรองรับบัณฑิตนักศึกษาศึกษาพิการ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้กับนักศึกษาพิการของสถาบัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2546) ปัญหาที่พบคือผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจในวิธีสอนคนพิการ และวิธีการจัดการศึกษา ผู้สอนบางคนใช้วิธีการเรียนการสอน และสื่อการสอนไม่เหมาะสม นอกจากนี้บางสถาบันยังไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาพิการเลือกเรียนบางสาขาวิชาที่อยากเรียน (สุทัศน์ ปิงศิริพัฒนา, 2544) ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ (คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ, 2542) เพราะค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการศึกษาพิเศษสูงกว่าการศึกษาปกติ (สำนักนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา, 2541) นักศึกษาพิการมีปัญหาการปรับตัวของเนื่องจากทัศนคติของคนปกติรอบข้าง (วิมลวรรณ อังสุวรรณ, 2544) และบางมหาวิทยาลัยยังปฏิเสธคนพิการตั้งแต่การรับสมัครเข้าเรียน เนื่องจากยังไม่เคยสอนคนพิการ และเห็นว่า การสอนคนพิการมีความยุ่งยากซับซ้อนกว่าการสอนนักศึกษาปกติ ต้องใช้สื่อการสอนประเภทเทคนิควิธีการในระดับมาก (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, 2541)

สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป 4 ประการ คือ การสอน การวิจัย การบริการชุมชนและการทำนุบำรุง ส่งเสริม ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ ในบทบาทด้านการสอนหรือการจัดการศึกษานั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างบัณฑิตที่มีลักษณะสมบูรณ์ ทั้งด้านวิชาการและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ คือ มีความคิดอ่าน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ควบคู่ไปกับการเป็นผู้มีจิตใจที่ดี เพื่อธำรงไว้ซึ่งสังคมแห่งภูมิปัญญาและแก้ปัญหาบ้านเมืองได้ (จรัส สุวรรณเวลา, 2540 และ ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2542) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้นมีหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักศึกษา ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านนักศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันอุดมศึกษา (สำเนา ขจรศิลป์, 2538) แต่เมื่อนักศึกษาพิจารณาเข้ามาเรียนร่วมอยู่ด้วยนั้น สถาบันอุดมศึกษาจะยังคงดำเนินการตามปกติเหมือนเดิมอีกคงไม่ได้ สถาบันต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามหลักการจัดการศึกษาพิเศษ และตามความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษา จึงจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษา เป็นสิ่งที่ผู้บริหารและประชาคมของสถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมต้องกล้าปรับเปลี่ยน และต้องเป็นผู้นำในการยอมรับเรื่องความเท่าเทียมกันของมนุษย์ (Thomas and Staff, 1998) การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาพิเศษที่ชัดเจน เป็นหนทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาต่างๆ ในองค์กร เพราะนโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารในแง่ของการมองเห็นทิศทางและภารกิจในการปฏิบัติงาน ช่วยให้เป้าหมายในการปฏิบัติงานมีความชัดเจน ผู้บริหารใช้อำนาจในการบริหารอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดการพัฒนากิจการทางการบริหาร (ประชุม รอดประเสริฐ, 2543)

ผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานในสถาบันอุดมศึกษา และเกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ มีความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนและการมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงเหตุปัจจัยที่เกื้อหนุน ส่งเสริมให้กลุ่มนักศึกษาพิการมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียน ตามทัศนะของนักศึกษาพิการเองและผู้ทำงานเกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวังของการจัดการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามากำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมระบบการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมในระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดสังคมแห่งความเอื้ออาทร และสถาบันอุดมศึกษามีแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับทุกคนที่เป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการจัดการศึกษาพิเศษของสถาบัน

อุดมศึกษา

3. นำเสนอนโยบายและแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาพิเศษใน สถาบัน อุดมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตของการวิจัยคือ

1. ศึกษาเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับเท่านั้น
2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา หมายถึง นักศึกษาปกติและนักศึกษาพิการที่ลงทะเบียน

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับ จำนวน 14 สถาบัน

ข้อจำกัดของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนน้อย เนื่องจากเป็นนักศึกษาพิการ และมีข้อจำกัดด้านการสื่อสาร จึงไม่สามารถเข้าถึงนักศึกษาพิการได้มากเท่าที่ควร ประกอบกับระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเป็นช่วงต่อระหว่างสิ้นปีการศึกษา กับเริ่มปีการศึกษาใหม่ นักศึกษาบางส่วนเมื่อเรียนจบไปแล้วตามเก็บข้อมูลได้ยาก และเมื่อติดตามเก็บข้อมูลจากนักศึกษาพิการบางส่วนพบว่า เป็นผู้ที่ไม่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษจริง เช่น ตาบอดข้างเดียว เป็นต้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ที่มีนักศึกษาพิการเรียนร่วม แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่เป็นมหาวิทยาลัย กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลุ่มวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เดิม จำนวน 6 สถาบัน ปัจจุบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีนักศึกษาพิการเรียนร่วมได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

มหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่พัฒนามาจากวิทยาลัยครู สถาบันราชภัฏ และปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏในปัจจุบัน จำนวน 7 สถาบัน ปัจจุบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และมีนักศึกษาพิการเรียนร่วม ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

วิทยาลัย หมายถึง วิทยาลัยพลศึกษาสุโขทัย ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ปัจจุบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และมีนักศึกษาพิการเรียนร่วม

นักศึกษาพิการ หมายถึง ผู้ลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประเภทจำกัดรับ 14 แห่ง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 และมีลักษณะความพิการประเภทใดประเภทหนึ่งต่อไปนี้ คือ ตาบอด ตาเลือนราง หูหนวก หรือหูตึง

บัณฑิตพิการ หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 – 2545 และมีความพิการประเภทใดประเภทหนึ่งต่อไปนี้ คือ ตาบอด ตาเลือนราง หูหนวก หรือหูตึง ที่เกิดความพิการก่อนเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา

ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้นำในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประเภทจำกัดรับ ในระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งต่อไปนี้ คือ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนโยบายและการวางแผน ฝ่ายกิจการนักศึกษา และคณบดีคณะที่มีนักศึกษาพิการศึกษาอยู่ ทำหน้าที่บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาพิการเรียนร่วม

การจัดการศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาให้นักศึกษาพิการได้เข้าเรียนและเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาปกติทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประเภทจำกัดรับ

การเรียนรวม หมายถึง แนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ รูปแบบหนึ่ง ที่จัดให้นักศึกษาพิการเข้าเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาปกติทั่วไป โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของทุกคน มีการปรับเปลี่ยน หรือบริหารจัดการด้านต่างๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ

สัมฤทธิ์ผลในการเรียน หมายถึง การบรรลุผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ทุกรายวิชา ที่ผู้สอนหรือทางสถาบัน/มหาวิทยาลัยกำหนด โดยไม่มีอุปสรรคปัญหา หรือมีปัญหาในระดับน้อย ที่สุด ได้รับผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้จัดการเรียนการสอนกำหนด

IEP (Individualized Education Plan) หมายถึง แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของผู้พิการ ใช้สำหรับเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้พิการ ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสภาพความพิการ

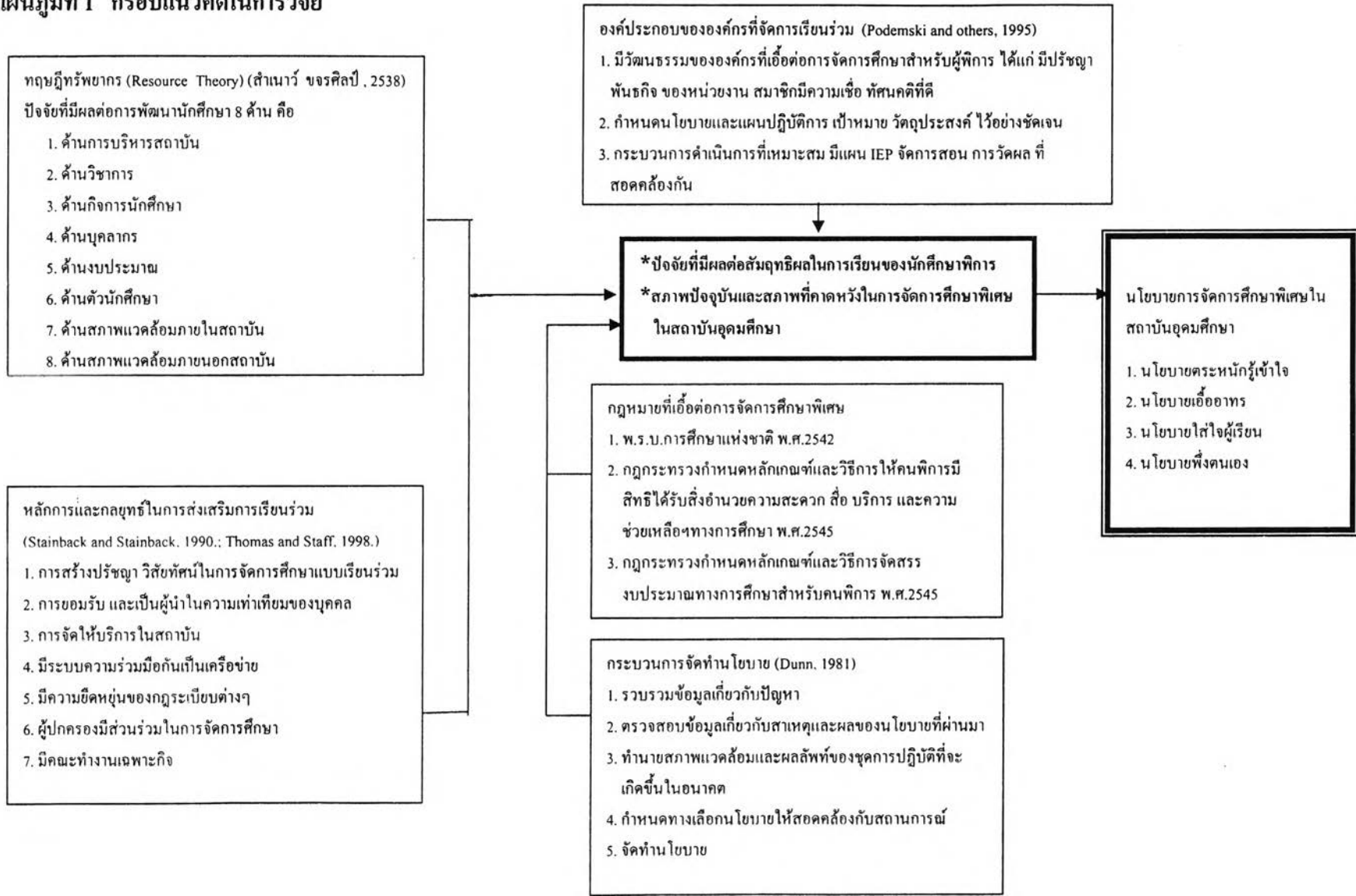
ISP (Individualized Service Plan) หมายถึง แผนการให้บริการเฉพาะบุคคลของผู้พิการ ซึ่งผู้พิการจะต้องได้รับตามความต้องการจำเป็นของแต่ละคน เช่น บริการล่ามภาษามือ บริการอ่านหนังสือลงเทป หรือบริการสื่อ เป็นต้น

นโยบาย หมายถึง หลักการพื้นฐานที่กำหนดขึ้นจากข้อค้นพบในการวิจัย ผนวกกับ กฎหมาย แนวคิด เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาพิเศษของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวปฏิบัติ หมายถึง วิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติการกิจด้านการจัดการศึกษาพิเศษของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบาย คือนักศึกษาพิการมีสัมฤทธิ์ผลที่ดีในการเรียน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาสัมพันธ์เชื่อมโยงสร้างเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

อธิบายกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเพื่อนำเสนอนโยบายการจัดการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษา เป็นการวิจัยบนฐานของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักศึกษาพิการ ประกอบด้วยกรอบแนวคิดในเรื่องที่เกี่ยวข้อง 3 เรื่อง คือ ทฤษฎีทรัพยากร หลักการ และกลยุทธ์ในการส่งเสริมการเรียนรวม และองค์ประกอบขององค์กรที่จัดการเรียนรวม นอกจากนี้ การจัดทำนโยบายได้คำนึงถึงความสอดคล้องของกฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาพิเศษ ดังนี้

ทฤษฎีทรัพยากร (Resource Theory)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่และจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษาพบว่า สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ การสอน การวิจัย การบริการชุมชน และการทำนุบำรุง ส่งเสริมฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2518 และ จรัส สุวรรณเวลา, 2540) โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือ การสร้างบัณฑิตที่มีลักษณะสมบูรณ์ ทั้งด้านวิชาการและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ มีความคิดอ่าน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ควบคู่กับความเป็นผู้มีจิตใจที่ดี การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้นักศึกษามีสัมฤทธิ์ผลในการเรียน จบออกไปเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ได้นั้น ปรากฏแนวคิดที่หลากหลาย ทฤษฎีที่ผู้วิจัยเห็นว่าครอบคลุมการบริหารสถาบันอุดมศึกษา และนักวิชาการศึกษาหลายคนมีความเห็นสอดคล้องกัน ได้แก่ ทฤษฎีทรัพยากร (Resource Theory) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานักศึกษาที่สำคัญคือ การบริหารจัดการ 8 องค์ประกอบ ดังนี้ (สำเนาวิ ขจรศิลป์, 2538) คือ **ด้านบริหาร** ปัจจัยทางด้านบริหารมีหลายประการ เช่น ปรัชญา ทัศนคติ ในการผลิตบัณฑิตของสถาบัน นโยบายและมาตรการในการพัฒนานักศึกษา และกฎระเบียบของสถาบัน ตลอดจนกฎระเบียบของทางราชการ ปรัชญา และทัศนคติในการผลิตบัณฑิตของสถาบัน **ด้านวิชาการ** ปัจจัยด้านวิชาการ ได้แก่ หลักสูตร วิธีการสอน และการวัดผล **ด้านกิจการนักศึกษา** ปัจจัยด้านกิจการนักศึกษา เช่น บริการให้คำปรึกษา การนิเทศและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนานักศึกษา การฝึกอบรม และการใช้ทฤษฎีในการพัฒนานักศึกษา **ด้านบุคลากร** ปัจจัยด้านบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษานั้นอาจพิจารณาได้ 3 องค์ประกอบ คือ เกี่ยวกับจำนวนเพียงพอกับปริมาณงานในฝ่าย เกี่ยวกับความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ และเกี่ยวกับกำลังขวัญในการทำงาน **ด้านงบประมาณ** ปัจจัยด้านงบประมาณหมายถึง การมีงบประมาณพอเพียงในการดำเนินงานต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายของสถาบัน **ด้านนักศึกษา** ปัจจัยด้านนักศึกษา หมายถึง บุคลิกภาพของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันมาก ทั้งลักษณะที่มองเห็นได้ภายนอก เช่น รูปร่างและ

หน้าตา ส่วนลักษณะที่อยู่ภายในตัวได้แก่ ระดับสติปัญญาและเจตคติ เป็นต้น **ด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา** ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อม 3 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น อาคารสถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ สภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น พืช สัตว์ และคน สภาพแวดล้อมที่คนสร้างขึ้น เช่น กลุ่มเพื่อน กิจกรรมนักศึกษา ประเพณีการต้อนรับน้องใหม่ และระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นต้น **ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันอุดมศึกษา** ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

หลักการและกลยุทธ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้รวม

Stainback and Stainback (1990) และสภาสำหรับเด็กพิเศษ (Council for Exceptional Children, 1994) กล่าวถึงหลักการและกลยุทธ์ในการส่งเสริมวิชาการการเรียนรู้รวมไว้ว่า สถาบันการศึกษานั้นต้องสร้างปรัชญา วิสัยทัศน์ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถาบัน สถาบันต้องมีความเป็นผู้นำในความเท่าเทียมกันของบุคคล มีการให้บริการพิเศษในสถาบันเป็นการประสานความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย มีระบบของความร่วมมือกันเป็นเครือข่าย เช่น ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือการสอนแบบเป็นทีม มีความยืดหยุ่นของกฎระเบียบต่างๆ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีคณะทำงานเฉพาะกิจ

องค์ประกอบขององค์กรที่จัดการเรียนรู้รวม

หน่วยงานหรือองค์กรที่จัดการเรียนรู้รวมต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ (Podemski and others, 1995) มีวัฒนธรรมขององค์กรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการได้แก่ มีปรัชญา พันธกิจ ของหน่วยงาน สมาชิกมีความเชื่อ ทศนคติที่ดี หน่วยงานมีการกำหนดนโยบาย และแผนปฏิบัติการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ใ่ว่างชัดเจน และมีกระบวนการดำเนินการที่เหมาะสม มีแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) จัดการสอน การวัดผล ที่สอดคล้องกัน

กฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาพิเศษ

กฎหมายที่สำคัญสำหรับการจัดการศึกษาพิเศษได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวง ซึ่งมีสาระโดยสรุปคือ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติหลายหมวด หลายมาตราที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนี้

หมวดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้นหมวดแนวทางการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ บรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

หมวดทรัพยากรทางการศึกษา

มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินและทรัพยากรทางการศึกษา ให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณตามความเหมาะสมและความจำเป็นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็น ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ กระทรวง

กฎกระทรวง

กฎกระทรวงเล่มที่ 119 ตอนที่ 85 ก ราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 2 กันยายน 2545 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้คนพิการที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และลงทะเบียนและเข้าศึกษาในสถานศึกษา มีสิทธิขอรับเงินอุดหนุน ขอขืมเงินเพื่อจัดซื้อ ขอขืมและขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามรายการในบัญชี ก บัญชี ข และบัญชี ค ที่กำหนดท้ายกฎกระทรวง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยนี้ คาดว่าจะเกิดผลดีที่เป็นประโยชน์หลายประการ คือ

1. ทราบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษาพิการ ทราบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังในการจัดการศึกษาพิเศษของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้สถาบัน อุดมศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษอยู่แล้ว และกำลังจะจัดในอนาคต ได้นำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการ การศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ได้นโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษาพิเศษในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งสามารถใช้ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแก่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ที่สนใจการจัดการศึกษาให้นักศึกษา พิการเข้าเรียนร่วม อันเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสถาบันการศึกษาทุกระดับ

